קאי עלייהו רב ייבא סבא א"ל הב לן וניבריך לסוף אמרו ליה הב לן ונישתי אמר להו הכי אמר רב [א]כיון דאמריתו הב לן וניבריך איתסרא לכו למישתי מאי טעמא דאסחיתו דעתייכו אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי בסעודה וקאי עלייהו רב אחא בריה דרבא אמימר בריך על כל כסא וכסא ומר זוטרא [ב]בריך אכסא קמא ואכסא בתרא רב אשי בריך אכסא קמא ותו לא בריך אמר להו רב אחא בר רבא אנן כמאן נעביד אמימר אמר (א) נמלך אנא מר זוטרא אמר אנא דעבדי כתלמידי דרב ורב אשי אמר לית הילכתא כתלמידי דרב דהא יו"ט שחל להיות אחר השבת ואמר רב יקנ"ה ולא היא התם עקר דעתיה ממשתיא הכא לא עקר דעתיה ממשתיא כי מטא לאבדולי קם שמעיה ואדליק אבוקה משרגא א"ל למה לך כולי האי הא מנחא שרגא א"ל שמעא מדעתיה דנפשיה קא עביד א"ל אי לא שמיע ליה מיניה דמר לא הוה עביד א"ל לא סבר ליה מר (ב) [ג]אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר פתח ואמר [ד]המבדיל בין קודש לחול בין אור לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה א"ל למה לך כולי האי והאמר רב יהודה אמר רב המבדיל בין קודש לחול זו היא הבדלתו של רבי יהודה הנשיא א"ל אנא כהא סבירא לי דאמר ר"א אמר רבי אושעיא הפוחת לא יפחות מג' והמוסיף לא יוסיף על ז' אמר ליה

והא

קאי עלייהו. משמע עלייהו: **הב** (ב)**וניברך.** ברכת המזון והדר אמליכו ואמרו הב ברישא וישתי: **כיון דאמריתו הב**(ג) **וניברך.** ברכת המזון אסחיתו דעתייכו משתיה ואסור למישתי עד לאחר ברכת המזון. אלמא ברכת המזון אפוקי דעתא הוא וצריך לחזור ולברך: **ואמר רב יקנ"ה.** ולא בעי לברוכי ברכת היין תרי זימני חדא אקידוש וחדא אהבדלה וה"ה לתרי כסי דקידוש היום וברכת המזון: **כי מטא.** רבא לאבדולי במוצאי שבת. ולעיל קאי אלא אגב גררא אייתינהו להנך תרתי עובדי ועובדא ראשונה בשבת הוה: **קא מהלי נורא בשרגא.** מדליק אבוקה בנר: **א"ל.** רב יעקב בר אבא למה ליה למר כולי האי הא איכא שרגא: **אדעתיה דנפשיה.** כלומר מעצמו אסר לא נויתיו: **על שבע.** מפרש להו לקמיה [קד.]:

והא

רשב"ם

קאי עלייהו. משמש עליהן. והוא עומד עליהם (בראשית יח) מתרגמינן והוא משמש: **אסור לכו למישתי.** אלמא ברכת המזון אפוקי דעתא הוא וצריך לחזור ולברך לאחר ברכת המזון והכי נהיגינן. ואע"ג דשמעי' מהכא דברכת המזון אפסוקי סעודתא הוא לא בעי ברוכי על היין לאחריו מיקמי דנברך ברכת המזון לפי שברכת המזון פוטרתו דהשתא אחת מעין שלש סגי להו כ"ש שלש ברכות עצמן ובהלכות גדולות נמי כתב דלא בעי לברוכי ברכת היין לאחריו עד לאחר ברכת המזון: **הוו יתבי בסעודתא.** דחול: **על כל כסא וכסא.** על כל פעם שהיה שותה בתוך המזון: **ואכסא דברכתא**(ד). ברכת המזון. סבירא ליה כרבא דבריך נמי לעיל [ע"א] אכסא קמא ואכסא דברכתא: **נמלך אני.** בכוס שני נמלכתי לשתות שכבר הוי לי היסח הדעת משתיתי כוס ראשון וכן כל פעם ופעם ששתיתי נמלכתי: **כתלמידי דרב.** כי ההוא עובדא לעיל [שם] דיליף רבא מיניה דמיבעי לברוכי אכסא דברכתא אע"פ שכבר בירך אין שבתוך המזון: **לית הלכתא כתלמידי דרב.** כלומר כעובדא דתלמידי דרב לעיל דברכת המזון לאו אפוקי דעתא הוא ואע"ג דאמר הב וניברך שרי למישתי. ואפילו הכי לית הילכתא כרב אשי דקמו להו רבא ומר זוטרא כחד שיטתא וצריך לחזור ולברך על היין של ברכת המזון בפה"ג כמנהג שלנו וכיון דאמר הב וניברך אסור למישתי עד לאחר ברכת המזון ועוד מדקא מייתי רב אשי סייעתא ממילתיה דרב להקשות על תלמידי דרב להכחישן מדברי רב רבן וקא מהדר גמרא ולא היא מכלל דלית הילכתא כרב אשי: **ואמר רב יקנ"ה.** ולא בעי לברוכי ברכת בפה"ג תרי זימני חד אקידוש וחד אהבדלה והוא הדין לתרי כסי דקידוש היום וברכת המזון וקשיא לרב ייבא סבא דאמר להו הכי אמר רב הב וניברך אסור לכו למישתי דא"כ קשיא דרב אדרב: **הכא.** גבי יקנ"ה לא עקר דעתיה ממשתיא שעדיין לא שתה וכל דעתו לשתות. וי"ל דלא גרסי' כולהו חדא ברכתא אריכתא נינהו שריבוי לשון שלא לצורך הוא שכבר פירש טעמו יפה משום דלא עקר דעתו ממשתיא שעדיין לא שתה וכל דעתו לשתות: **כי מטא רבא לאבדולי.** לעיל [שם] קאי אהא דרב יעקב בר אבא איקלע לבי רבא והוא עובדא בסעודת שבת אוקימנא לעיל משום הא מילתא דהכא דמשמע למוצאי שבת אתחיל רבא לברך ברכת הבדלה ואגב גררא אייתי להא עובדא דאמימר ומר זוטרא אית ליה דרבא ורב אשי לית ליה. וליכא לפרושי אההוא עובדא קמא דרב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא אייתי לקמייהו כסא דאבדלתא ובריך מאור ובשמים [שם] דלא שייך למימר כי מטא לאבדולי קם שמעיה וכו' והרי כבר אמרנו שהיה מבדיל ובירך כבר אבשמים ואמאור ועוד הא דרב יעקב בר אבא אמאי מפסיק בינתים: **קם שמעיה.** דרבא אדליק אבוקה בשרגא: **א"ל.** רבי יעקב בר אבא לרבא לאחר שהבדיל למה ליה למר דעביד כולי האי הא איכא שרגא: **מדעתיה דנפשיה.** מעצמו אסר לא נויתיו. והא דקאמר ליה רבא לא גרסי' דהא רבא עצמו הוא דקא מהדר לרב יעקב בר אבא: ה"ג **המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך זו היא הבדלתו כו'.** ולא היה אומר יותר: **על שבע.** מפרשינן לקמיה [קד.]:

והא

דברים הרגילים לבא אחר הסעודה כגון תאנים וענבים אפי' באים בתוך הסעודה צריכין ברכה לפניהם ולאחריהם אין נראה פירוש זה כדמפרש שם ועוד דלא דמי לתאנים וענבים דיין חשיב בא מחמת הסעודה ולא צריך לברך אחריו לכולי עלמא ואע"ג דאמר התם שאלו את בן זומא מפני מה אמרו דברים הבאין מחמת הסעודה בתוך הסעוד' אין טעון ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם מפני שפת פוטרתן אי הכי יין (ד) נפטריה פת פירוש ואנן תנן הביאו להם יין תוך המזון כל אחד מברך לעצמו ומשני שאני יין הואיל וקובע ברכה לעצמו התם לא איירי אלא בברכה שלפניו אבל לענין ברכה שלאחריו לא אשכחן דחשיב ואין מנהג לברך אחר היין בתוך הסעודה ואפילו יין דלאחר הסעודה נראה שאין צריך לברך אחריו דלעולם חשוב מחמת הסעודה והא דקאמר דברים הבאים אחר הסעודה צריכין ברכה לפניהם ולאחריהם היינו חוץ מיין ומיהו אנו אין אנו מסלקין ידינו מפת עד ברכת המזון והכל קרוי תוך הסעודה ואין שום דבר טעון ברכה אחריו דברכת המזון פוטר ובימי החכמים היו מסיקין מן הפת נעקירת שלחן קודם ברכת המזון ולא היו רגילין לשתות יין ולאכול פירות:

כיון דאמר הב וניברך איתסר למישתי. וא"ת בפ' ג' שאכלו (ברכות דמ"ח.) גבי ינאי מלכא כו' דקאמר מאן יהיב לן גברא דמברך לן דהוי הב וניברך היכי נצטרף תו עמהן ר"ש בן שטח הא אמרי' לעיל בההוא פרקין (דף מו.) דרב ושמואל הוו יתבי בסעודתא על ואתא רב שימי בר חייא הוה קמסרהב ואכיל אמרו ליה מאי דעתך לאצטרופי בהדן אנן אכלינן אלמא כיון דגמרו מלאכול תו לא מצטרפי וי"ל בלאו הכי אמרי' התם הוא דעבד לגרמיה שהוציאם אע"פ שלא אכל כזית דגן:

בריך אכל כסא וכסא. אחריו לא היה מברך דברכת המזון פוטרת והא דשינוי מקום צריך לברך היינו דוקא לפניו ולא לאחריו כדפיר' לעיל: **רב** אשי בריך אכסא קמא ותו לא בריך. אע"ג דברכת המזון טעונה כוס לא היה מברך וירושלמי נמי קאמר דאם התחיל לסעוד בע"ש מבעוד יום אין צריך בקידוש לברך בפה"ג משמע דכל דבר מצוה הטעון כוס א"צ לברך בפה"ג היכא דלא הוי הפסק וא"ת א"כ אמאי מברכין בכוס שני שאחר הגדה בפה"ג אפילו תהא הגדה טעונה כוס אין צריך לברך דלא הוי הפסק כדאמר הכא וי"ל דהגדה והלילא נמי הוי הפסק ואע"ג דבין ראשון לשני אם רצה לשתות ישתה מכיון דהתחיל אשר גאלנו אסור לשתות והוי כמו ברכת המזון דמסקינן הכא דצריך לברך ומ"מ חשיב קידוש במקום סעודה לענין זה לא חשיבא הגדה הפסק ולמאי דפרישית דהויא הגדה הפסק צריך לברך אחר ירקות בורא נפשות וגם נראה לברך אחר כל ארבע כוסות על הגפן חוץ מכוס שני הסמוך לסעודה וגם אחר ב' כוסות של אירוסין ונשואין נראה דצריך לברך אחר כל אחד על הגפן:

וקאמר רב יקנ"ה. פי' בקונטרס דדייק מדלא מצריך לברך תרי זימני בפה"ג חד אקידוש וחד אהבדלה אלמא לא הוי קידוש הפסק והוא הדין נמי ברכת המזון וקשה דאין יברך פעמים בפה"ג על כוס א' וזה לא מצינו ונראה דדייק מדלא תיקנו יין לבסוף ש"מ דלא הוי הפסק הוא הדין נמי ברכת המזון:

ולא היא בו'. והכי מסקינן דמברכין אכסא דברכתא וקשה דאמרינן בכיסוי הדם (חולין דף פז.) דכוס של ברכה אתה שותה או מ' זהובים אתה נוטל והשתא האיכא נ' זהובים בשביל ברכת בורא פרי הגפן וי"ל דהתם לא נקט נ' משום רב אשי דלא בריך אכסא דברכתא ועוד פעמים מברכין ברכת המזון בלא כוס:

ומר

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי' פי"ד מהל' ברכות הלכה ה סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רעב סעיף א [וברא"ש פ' כיסוי הדם סי' ה]:

יט ב מיי' שם פי"ד הל' יב (ופ"ז הל' טו) סמג שם טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ה וסי' קצ סעיף ה [רי"ף אלפס ורא"ש כאן ובברכות פ"ו דף לד וברא"ש סי' לג]:

כ ג מיי' פכ"ט מהלכות שבת הלכה כו סמג עשין כט טוש"ע או"ח סי' רצ"ח סעיף ב:

כא ד מיי' שם הל' ג [טור או"ח סימן רצט]:

◆

רבינו חננאל

זה קאי עלייהו רב ייבא א, אמרו ליה שטוף זא הב ונברך, הדור ארו ליה הב לן ונשתי, אר להו הכי אמר רב כיון ומריתו הב נברך איתסר ר למשתי. אמימר ומר זרא ורב אשי הוו יתבי ועודתא, קאי עלייהו רב זא בריה דרבא, אמימר יך אכל כוס וכוס דהוה זי, מר זוטרא בריך בורא י הגפן אכסא קמא כסא דברכתא. רב אשי יך אכוס ראשון בלבד. ור להו רב אחא אנן מאן נעביד, אמימר אמר א נמלך אנא, כלומר, ין שאני שותה הכוס י מסיים בדעתי שלא ותות כוס אחר וכבר קתה] השתיה ונאסרתי אתות, וכשמצטריך אותי ור כך לשתות כאלו אני ניחל, לפיכך אני צריך רך בתחלה. מר זוטרא ור אנא עבדי כתלמידי כ כיון דאמרי הב ונברך אסרו למשתי. רב אשי ור לית הילכתא כתלמידי ב, דלאו הברכה מפסקת ל שכן אם אומר הב ריך, דהא יום טוב אחר ת ואמר רב יקנ"ה, כיון שברך בורא י הגפן בתחלה אע"פ פסיק וברך קידוש ונר הבדיל, שותה בלא כת היין פעם אחרת, מ כי הברכה (דרב) [ב] אינה מפסקת, והא למידיו אינה. ודחינן א דרב אשי ואמרינן היא, בברכת המזון א כוס (אחד) [אחר] תי הכוס שברך עליו א פרי הגפן, עקר תיה משתיה וצריך כה אחרת, אבל יקנ"ה ן כולן בכוס אחד לא ר דעתיה משתיה, וכלהו רכה אחת אריכתא דמו. ימא לן כדמר זוטרא. כי מטא לאבדולי. קם עיה ואדליק אבוקה רגא, אמר להו האמר יוחנן אבוקה להבדלה זה מן המובחר. פתח ור המבדיל בין קדש ול ובין אור לחשך ן ישראל לגוים ובין השביעי לששת ימי עשה. ואסיקנא הא בר בר' אלעזר דאמר תות לא יפחות משלש וסיף לא יוסיף על שבע.

מסורת הש"ס

(א) לעיל ח., (ב) נס"א: דברכתא,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמימר אמר אנא נמלך אנא: (ב) רש"י ד"ה הב לן ונברך וכו' ואמרו הב לן ברישא: (ג) ד"ה כיון דאמריתו הב לן וניברך: (ד) תוס' ד"ה אלא וכו' אי הכי יין נמי ניפטריה:

◆

מוסף רש"י

קאי עלייהו. משמש בסעודה היה (חולין פז:). הב לן וניברך. תנו כוס לברכת המזון וחזרו ונמלכו ואמרו מוזג לשתות (שם). כיון דאמריתו הב לן וניבריך. גלית בדעתיה דגמרה סעודתא ואסור לשתות עד שיברך לפניו, שאין מצטרפת לסעודה ראשונה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones